Министерство науки и высшего образования Российской Федерации
Федеральное государственное автономное
образовательное учреждение высшего образования
«Казанский (Приволжский) федеральный университет»
Институт филологии и межкультурной коммуникации
Центр профессионального развития «Дулкын»

УТВЕРЖДАЮ

Проректор
по дополнительному образованию
_____________ И.А. Хайруллин
(подпись)
«____»_____________20__г.

Дополнительная общеобразовательная общеразвивающая программа
«Татарский язык. Продолжающий уровень»

Объем программы – 72 академических часа

Организация обучения – очная

Утверждена учебно-методической комиссией Института филологии и межкультурной коммуникации КФУ (протокол № 10 от «16» июня 2025 г.)

Председатель комиссии
заместитель директора
по образовательной деятельности _____________ Р.А. Курбанова
(подпись)

Заведующий Центром
профессионального развития «Дулкын» _____________ Л.Р. Кашапова
(подпись)

«25» августа 2025 г.

Казань – 2025

1. ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАММЫ

1.1. Нормативные правовые основания разработки программы

Нормативную правовую основу разработки программы составляют:

– Федеральный закон от 29 декабря 2012 года № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации»;

– Приказ Минпросвещения России от 27 июля 2022 г. № 629 «Об утверждении Порядка организации и осуществления образовательной деятельности по дополнительным общеобразовательным программам».

1.2. Актуальность программы

Актуальность заключается в развитии у учащихся языковой, речевой и социокультурной компетенций; способности и готовности к речевой коммуникации на татарском языке.

1.3. Направленность программы – социально-гуманитарная

Программа направлена на:

- формирование коммуникативно-речевой и языковой компетенции обучающихся по татарскому языку до базового уровня;
- формирование речевой культуры обучающегося;
- формирование общей культуры обучающегося.

1.4. Категории обучающихся

Программа предназначена для обучения без отрыва от основной работы широких слоев населения.

1.5. Срок освоения программы – 72 академических часа (8 недель)

1.6. Форма обучения – очная

1.7. Формы и режим занятий.

Занятия по данной программе состоят из практических занятий и проводятся без отрыва от производства; по завершении программы проходит контрольная проверка знаний и умений в форме тестирования.

Режим занятий: 3 раза в неделю по 3 акад. часа (2 астрономических часа).

1.8. Цель и задачи программы

Цели и задачи программы: развитие у учащихся языковой, речевой и социокультурной компетенций; способности и готовности к речевой коммуникации на татарском языке.

1.9. Требования к результатам освоения программы

В результате освоения программы учащийся

должен знать:

– значение лексических единиц, связанных с соответствующими ситуациями общения;

– языковой материал: фонетический, лексический и грамматический минимумы, оценочную лексику, синтаксические модели, единицы речевого этикета;

– значения изученных морфологических форм;

– активную лексику в пределах тем, предусмотренных программой;

– основные грамматические формы, необходимые для общения в устной и письменной формах;

– наиболее часто употребляемые этикетные и устойчивые выражения, необходимые для повседневного общения.

должен уметь:

– вести диалог (диалог-распросс, диалог-обмен мнениями/суждениями, диалог-побуждение к действию, этикетный диалог и их комбинации) в ситуациях официального и неофициального общения в бытовой, социокультурной и учебно-трудовой сферах, используя аргументацию, эмоционально-оценочные средства;

– рассказывать, рассуждать в связи с изученной тематикой, проблематикой прочитанных/прослушанных текстов, описывать события;

– понимать относительно полно (общий смысл) высказывания на татарском языке в различных ситуациях общения;

– понимать основное содержание аутентичных аудио или видеотекстов познавательного характера на темы, связанные с личными интересами, выборочно извлекать из них необходимую информацию;
– читать аутентичные тексты, используя основные виды чтения в зависимости от коммуникативной задачи;
- описывать явления, события в письме личного характера;

должен владеть:

– способностью к практическому применению полученных знаний при решении коммуникативных задач;
– нормами татарского литературного языка;
– нормативными и коммуникативными аспектами устной и письменной речи;
– навыками татарской диалогической и монологической речи;
– навыками понимания на слух татарской речи;
– навыками составления устного и письменного высказывания на заданную тему;
– навыками выразительного чтения и понимания содержания текстов разных жанров.

2. СОДЕРЖАНИЕ ПРОГРАММЫ

2.1. Учебный план

№ п/п	Наименование разделов (модулей)	Общая трудоемкость, час.	Всего ауд. часов	В том числе		Вид контроля
				лекции	практ. занятия	
1.	Формирование и развитие языковой компетенции обучающихся	27	27	-	27	Текущий
2.	Формирование и развитие речевой компетенции обучающихся	43	43	-	43	Текущий
3.	Итоговый контроль знаний	2	2	-	2	Тестирование
	ИТОГО	**72**	**72**		**72**	

2.2. Учебно-тематический план

Наименование разделов и тем	Трудоемкость, час.	Аудиторные часы	
		Всего	В том числе практич. занятия
Раздел 1. **Формирование и развитие языковой компетенции обучающихся**	**27**	**27**	**27**
Тема 1.1. Морфологические особенности современного татарского языка. Будущее определенное время и неопределенное время. Неопределенные местоимения.	3	3	3

Тема 1.2. Морфологические особенности современного татарского языка. Деепричастие. Степени сравнения прилагательных.	3	3	3
Тема 1.3. Морфологические особенности современного татарского языка. Желательное наклонение.	3	3	3
Тема 1.4. Морфологические особенности современного татарского языка. Причастие. Условное наклонение.	3	3	3
Тема 1.5. Морфологические особенности современного татарского языка. Аналитические формы глагола, выражающие возможность.	3	3	3
Тема 1.6. Морфологические особенности современного татарского языка. Аналитические формы глагола, выражающие желание. Имена действия.	3	3	3
Тема 1.7. Морфологические особенности современного татарского языка. Аналитические формы глагола, выражающие намерение.	3	3	3
Тема 1.8. Морфологические особенности современного татарского языка. Аналитические формы глагола, выражающие необходимость действия. Определительные местоимения.	3	3	3
Тема 1.9. Морфологические особенности современного татарского языка. Послеложные слова.	3	3	3
Раздел 2. **Формирование и развитие речевой компетенции обучающихся**	**43**	**43**	**43**
Тема 2.1. Знакомство. Повторение пройденного материала.	3	3	3
Тема 2.2. Дом. Квартира.	3	3	3
Тема 2.3. Здоровье.	3	3	3
Тема 2.4. Спорт и отдых	3	3	3
Тема 2.5. В магазине.	3	3	3

Тема 2.6. В гостях.	3	3	3
Тема 2.7. Татарские национальные блюда.	3	3	3
Тема 2.8. Национальные праздники	3	3	3
Тема 2.9. Общение с друзьями.	3	3	3
Тема 2.10. Казань – столица Татарстана	3	3	3
Тема 2.11. Я люблю тебя, Татарстан!	9	9	9
Тема 2.12. Повторение пройденного материала.	4	4	4
Итоговый контроль знаний	2	2	2
Итого	**72**	**72**	**72**

2.3. Календарный учебный график

Период обучения (недели)*	Наименование раздела, темы
1-я неделя	Знакомство. Повторение пройденного материала. Морфологические особенности современного татарского языка. Будущее определенное время и неопределенное время. Дом. Квартира.
2-я неделя	Морфологические особенности современного татарского языка. Деепричастие. Степени сравнения прилагательных. Здоровье.
3-я неделя	Морфологические особенности современного татарского языка. Желательное наклонение. Спорт и отдых. Причастие.
4-я неделя	Условное наклонение. В магазине. Морфологические особенности современного татарского языка. Аналитическая форма глагола, выражающая возможность.
5-я неделя	В гостях. Морфологические особенности современного татарского языка. Аналитические формы глагола, выражающие желание. Имена действия. Татарские национальные блюда.
6-я неделя	Морфологические особенности современного татарского языка. Аналитические формы глагола, выражающие намерение. Национальные праздники.
7-я неделя	Морфологические особенности современного татарского языка. Аналитические формы глагола, выражающие необходимость действия. Определительные местоимения. Общение с друзьями.
8-я неделя	Морфологические особенности современного татарского языка. Послеложные слова. Казань – столица Татарстана. Итоговый тест.

* Даты обучения будут определены в расписании занятий при наборе группы на обучение

2.4. Рабочая программа

Раздел 1. Формирование и развитие языковой компетенции слушателей

Раздел посвящён практическому усвоению фонетических, лексических и грамматических особенностей татарского языка, необходимых для построения устной и письменной речи в соответствии с языковыми нормами.

Тема 1.1 Морфологические особенности современного татарского языка. Будущее определенное время и неопределенное время. Неопределенные местоимения.

Определенное будущее время (билгеле киләчәк заман). Основа + -ачак/-әчәк/-ячак/-ячәк + окончания 1 типа. Утвердительная и отрицательная форма.

Неопределенное будущее время (билгесез киләчәк заман). Основа + -ыр/-ер/-ар/-әр/-р + 1 тип окончаний. Утвердительная и отрицательная форма.

Неопределенные местоимения (билгесезлек алмашлыклары): Ниндидер, кемдер, нәрсәдер, кайдадыр, ничектер, әллә кайчан, әллә ничек, әллә кем, әллә нәрсә, әллә нинди, кем дә булса, нәрсә дә булса, кайчан да булса и т. д.

Тема 1.2 Морфологические особенности современного татарского языка. Деепричастие. Степени сравнения прилагательных.

Деепричастие (хәл фигыль). Деепричастные формы: 1) основа глагола + -ып/-еп/-п; 2) основа глагола + -гач/-гәч/-кач/-кәч; 3) основа глагола + -ганчы/-гәнче/-канчы/-кәнче; 4) парная: бара-бара (идя); сөйләшә-сөйләшә (говоря, разговаривая). Утвердительная и отрицательная форма.

Степени сравнения прилагательных (сыйфатларның чагыштыру дәрәҗәләре). Сравнительная степень. Превосходная степень.

Тема 1.3 Морфологические особенности современного татарского языка. Желательное наклонение.

Желательное наклонение (теләк фигыль). Основа глагола + -ыйм/-им и -ыйк/-ик. Утвердительная и отрицательная форма.

Тема 1.4 Морфологические особенности современного татарского языка. Причастие. Условное наклонение.

Причастие (сыйфат фигыль). Причастия настоящего времени: основа глагола + -учы/-үче; + -ый/-и/-а/-ә + вспомогательный глагол торган. Причастие прошедшего времени: основа глагола + -ган/-гән, -кан/-кән. Причастие будущего времени: основа глагола + -асы/-әсе; -ыйсы/-исе, -ыр/-ер/-ар/-әр/-р, -ачак/-әчәк/-ячак/-ячәк.

Условное наклонение (шарт фигыль). Основа глагола + -са/-сә + личные окончания второго типа. Утвердительная и отрицательная форма.

Тема 1.5. Морфологические особенности современного татарского языка. Аналитические формы глагола, выражающие возможность.

Конструкции, выражающие возможность: основной глагол -а/-ә, -ый/-и + алу; основной глагол -а/-ә, -ый/-и + белү; основной глагол –ып/-еп/-п + булу. Утвердительная и отрицательная форма.

Тема 1.6. Морфологические особенности современного татарского языка. Аналитические формы глагола, выражающие желание. Имена действия.

Конструкции, выражающие желание: основной глагол –асы/-әсе/-ыйсы/-исе + килү. Утвердительная и отрицательная форма.

Исем фигыль (имя действия). Основа глагола + -у/-ү. Утвердительная и отрицательная форма.

Тема 1.7. Морфологические особенности современного татарского языка. Аналитические формы глагола, выражающие намерение.

Конструкции, выражающие намерение: основной глагол –макчы/-мәкче + булу.

Тема 1.8. Морфологические особенности современного татарского языка. Аналитические формы глагола, выражающие необходимость действия. Определительные местоимения.

Конструкции, выражающие необходимость действия: основной глагол –асы/-әсе/-ыйсы/-исе + бар (юк).

Определительные местоимения һәммә, бар, бөтен, һәркем, һәр, һәрбер.

Тема 1.9. Морфологические особенности современного татарского языка. Послеложные слова.

Послеложные слова янында, алдында, артында, ягында, буенда, арасында.

Раздел 2. Формирование и развитие речевой компетенции слушателей

Данный раздел программы предусматривает формирование коммуникативных навыков по основным видам речевой деятельности (аудирование, говорение, чтение, письмо) и умений слушать и понимать татарскую речь, участвовать в диалоге (полилоге), строить монологические высказывания, а также умение адекватно воспринимать прочитанный текст и создавать на его основе собственное высказывание, выбирая необходимые языковые единицы, умение письменно отвечать на вопросы, написать личное письмо и поздравление в пределах тем, предусмотренных программой, а также по заданной ситуации.

Тема 2.1. Знакомство. Повторение пройденного материала.

Знакомство. Небольшой рассказ о себе. Повторение пройденного материала.

Тема 2.2. Дом. Квартира.

Говорим о своем доме. Внутреннее убранство дома, интерьер, мебель, удобства. Адрес проживания. Описание дома. Названия комнат.

Тема 2.3 Здоровье.

Проведение свободного времени. Мой день. Режим дня. Разговор о здоровом образе жизни. Правильное питание.

Тема 2.4 Спорт и отдых.

Проведение выходных дней. Занятия спортом. Летние виды спорта. Зимние виды спорта. Место и время действия. Употребление числительных. Спортивные соревнования.

Тема 2.5 В магазине.

Посещение продуктового магазина. Покупки в отделе одежды. Размер одежды.

Тема 2.6 В гостях.

Приглашение гостей. Встреча гостей. Сервировка стола. Правила поведения в гостях.

Тема 2.7 Татарские национальные блюда.

Выбираем блюда. Национальные блюда. Любимые блюда. Говорим о завтраке (обеде, ужине).

Тема 2.8 Национальные праздники.

Поздравление с праздником. Разговор о праздниках. Татарские национальные праздники. Семейные праздники.

Тема 2.9 Общение с друзьями.

Виды общения. Приятное общение. Знакомство с новыми друзьями. Образцы татарского речевого этикета.

Тема 2.10. Казань – столица Татарстана.

Рассказ о нашем городе. Население и площади города. Виды городского транспорта. Спортивные сооружения города. Культурно-развлекательные места города.

Тема 2.11. Я люблю тебя, Татарстан!

Города Татарстана. Районы и села Татарстана. Природа Татарстана. Выдающиеся деятели татарского народа.

Тема 2.12. Повторение пройденного материала.

Повторение пройденного материала по темам 2.1-2.11.

2.5. Оценка качества освоения программы

Формы аттестации

Текущий контроль в форме устного опроса, коммуникативных заданий.

Итоговый контроль знаний проводится в форме тестирования.

Требования к оценке качества освоения программы

Форма контроля	Критерии оценивания			
	отлично	хорошо	удовл.	неудовл.
1	2	3	4	5
Устный опрос	В ответе качественно раскрыто содержание темы. Ответ хорошо структурирован. Прекрасно освоен понятийный аппарат. Продемонстрирован высокий уровень понимания материала. Превосходное умение формулировать свои мысли, обсуждать дискуссионные положения.	Основные вопросы темы раскрыты. Структура ответа в целом адекватна теме. Хорошо освоен понятийный аппарат. Продемонстрирован хороший уровень понимания материала. Хорошее умение формулировать свои мысли, обсуждать дискуссионные положения.	Тема частично раскрыта. Ответ слабо структурирован. Понятийный аппарат освоен частично. Понимание отдельных положений из материала по теме. Удовлетворительное умение формулировать свои мысли, обсуждать дискуссионные положения.	Тема не раскрыта. Понятийный аппарат освоен неудовлетворительно. Понимание материала фрагментарное или отсутствует. Неумение формулировать свои мысли, обсуждать дискуссионные положения.

Коммуникативные задания	Правильно выполнены все задания. Продемонстрирован высокий уровень владения материалом. Проявлены превосходные способности применять знания и умения к выполнению конкретных заданий.	Правильно выполнена большая часть заданий. Присутствуют незначительные ошибки. Продемонстрирован хороший уровень владения материалом. Проявлены средние способности применять знания и умения к выполнению конкретных заданий.	Задания выполнены более чем наполовину. Присутствуют серьёзные ошибки. Продемонстрирован удовлетворительный уровень владения материалом. Проявлены низкие способности применять знания и умения к выполнению конкретных заданий.	Задания выполнены менее чем наполовину. Продемонстрирован неудовлетворительный уровень владения материалом. Проявлены недостаточные способности применять знания и умения к выполнению конкретных заданий.
Тестирование	86% правильных ответов и более	От 71% до 85% правильных ответов	От 56% до 70% правильных ответов	55% правильных ответов и менее

Оценочные средства

Раздел 1.
Тема 1.1 Примерные вопросы устного опроса
Сорауларга җавап бирегез. Ответьте на вопросы.
1. Ял көнне син өйдә булачаксыңмы?
2. Дустың кунакка киләчәкме?
3. Иртәгә сез сәгать ничәдә китәчәксез?
4. Ял вакытында син кемнәр белән очрашачаксыз?
5. Ул бүген дәрескә ни өчен килмәячәк?
6. Алар кайда укыячак?
7. Гафу итегез, Сез бу атнада Мәскәүгә китәчәксезме?
8. Мәдинә сезнең белән театрга барырмы?
9. Иртәгә сезгә кем кунакка килер?
10. Дусларыгыз белән кайда очрашырсыз?

Тема 1.2
Примерные вопросы устного опроса
Сорауларга җавап бирегез. Ответьте на вопросы.
1. Иртән торгач, башта нишлисең?
2. Кичә син кем белән очрашып сөйләштең?
3. Өченчекөн, тырыша-тырыша, нәрсә яздың?
4. Берсекөнгә сиңа кая барырга кирәк?
5. Кичләрен син саф һавада йөрисеңме?
6. Дусларың белән очрашкач, нәрсә турында сөйләшергә яратасыз?
7. Быел сез кайда ял итәчәксез?
8. Былтыр сез ничек ял иттегез?
9. Кем дә булса бу сорауга җавап бирергә әзерме?
10. Бүген ул дәрестән соң кая да булса барачакмы?

Тема 1.3
Примерные вопросы устного опроса
Сорауларга җавап бирегез. Ответьте на вопросы.
1. Өегездә нинди дә булса сүзлекләр бармы?
2. Китап кибетендә ул нәрсә дә булса алдымы?
3. Хәзер син кая да булса барасыңмы?
4. Иртәгә сезгә кем дә булса кунакка киләме?
5. Сезнеңчә, алар бу яңа йортта яшәрләрме?
6. Сез яңа җиһазлар сатып алырсызмы?
7. Бу атнада сезгә кая да булса китәргә кирәкме?
8. Шимбә көнне кем дә булса безгә килерме икән?
9. Китап кибетендә ул нәрсә дә булса алырмы?
10. Бу сүзнең тәрҗемәсе дөресме?

Тема 1.4
Примерные вопросы устного опроса
Сорауларга җавап бирегез. Ответьте на вопросы.
1. Америкада яшәүче дустың кайчан кайтачак?
2. Сез ашый торган ризыклар тәмлеме?
3. Ул сатып алган футболка ничә сум?
4. Ул кигән күлмәк кайдан алынган?
5. Без аласы бүләк кемгә?
6. Син күрәсе кешеләр кайда яши?
7. Иртән торгач, ул нишли?
8. Иртәнге ашны ашагач, ул кая бара?
9. Дәресләре беткәч, ул кая керә?
10. Китапханәдән чыккач, ул кайда йөри?

Тема 1.5.
Примерные вопросы устного опроса
Сорауларга җавап бирегез. Ответьте на вопросы.
1. Алло, Алсу, Сез бүген безгә килә аласызмы?
2. Әйт әле, Казаннан Самарага нәрсә белән барып була?
3. Гафу итегез, Сез бу сорауга җавап бирә аласызмы?
4. Әйтегез әле, бүген директор белән сөйләшеп булырмы?
5. Сез кунакларны сәгать биштә каршылый алырсызмы?
6. Дустың пылау пешерә беләме?
7. Син ит салаты ясый беләсеңме?
8. Син кайчан безгә килә аласың?
9. Атна саен шимбә көнне син нишлисең?
10. Бүлмәләрне кайчан җиллэтәсең?

Тема 1.6. Примерные вопросы устного опроса
Сорауларга җавап бирегез. Ответьте на вопросы.
1. Син нинди алма яратасың?
2. Кайда кара, ак, кызыл карлыган сатып алырга мөмкин?
3. Җәен урманда нинди чәчәкләр үсә?
4. Кавын нинди төстә?
5. Баклажан нинди төстә?
6. Синеңчә, иң тәмле яшелчә помидормы?
7. Иң файдалы яшелчә кәбестәме?

8. Бу кишер баллымы?
9. Нәрсә карлыганнан баллырак
10. Базарда бер кило алма ничә сум?

Тема 1.7.
Примерные вопросы устного опроса
Сорауларга җавап бирегез. Ответьте на вопросы.

1. Ял көннәрендә син нишләмәкче буласың?
2. Дәрестән соң алар кая бармакчы булалар?
3. Яңа ел бәйрәмендә әниең нәрсә пешерергә булды?
4. Укучылар быел кайда ял итмәкче булалар?
5. Сез кайсы кафега керергә булдыгыз?
6. Кибеттә син нәрсәләр алмакчы буласың?
7. Бәйрәмдә кемнәр белән аралашмакчы буласың?
8. Туган көнеңне кайда үткәрергә булдың?
9. Ял вакытында ул нәрсә укып яткан?
10. Кичә сәгать ничәдә өеңә кайтып җиттең?

Тема 1.8.
Примерные вопросы устного опроса
Сорауларга җавап бирегез. Ответьте на вопросы.

1. Иртәгә синең кая барачаксың?
2. Дәресләр беткәч, безнең китапханәгә кем килә?
3. Кичен аның яңа дуслары белән кем барыр?
4. Өйгә кайткач, сезнең кем белән сөйләшәсе бар?
5. Якшәмбе көнне минем белән кем барачак?
6. Алар дуслары белән нәрсә турында сөйләшеп утырганнар?
7. Дустың ниләр эшләп йөри?
8. Бүген физкультура дәресенә кемнәр вакытында килеп җитмәде?
9. Алар Мәскәүгә ничә сәгатьтә барып җиткәннәр?
10. Син бу текстны кайчан укып бетердең?

Тема 1.9.
Примерные вопросы устного опроса
Сорауларга җавап бирегез. Ответьте на вопросы.

1. Без Казан Кремле алдында нәрсә күрдек?
2. Шәһәрнең үзәгендә кем яшәгән?
3. Казансу елгасы буенда нәрсә төзелде?
4. Идел буенда кемнәр яшәгән?
5. «Кольцо» сәүдә үзәге янында кайчан очрашканнар?
6. Зур-зур йортлар арасында кемнең машинасы ул?
7. Университет каршында нәрсәләр күргәнең бар?
8. Син спорт белән шөгыльләнәсеңме?
9. Сиңа кайсы спорт төре ошый?
10. Син спорт ярышларында катнашасыңмы?

Раздел 2.
Тема 2.1
Коммуникативное задание №1. Үзегез турында сөйләгез.

Тема 2.2

Коммуникативное задание №2. Фатирыгыз турында сөйләгез.

Тема 2.3
Коммуникативное задание №3. Көндәлек режимыгыз турында сөйләгез.

Тема 2.4
Коммуникативное задание №4. Ял көнегез турында сөйләгез.

Тема 2.5
Коммуникативное задание №5. Кибеткә баруыгыз турында сөйләгез.

Тема 2.6
Коммуникативное задание №6. Кунакта булуыгыз турында сөйләгез.

Тема 2.7
Коммуникативное задание №7. Татар милли ризыгын пешерү турында сөйләгез.

Тема 2.8
Коммуникативное задание №8. Милли бәйрәмнәр турында сөйләгез.

Тема 2.9
Коммуникативное задание №9. Дусларыгыз турында сөйләгез.

Тема 2.10
Коммуникативное задание №10. Казан шәһәре турында сөйләгез.

Тема 2.11
Коммуникативное задание №11. Татарстан Республикасы турында сөйләгез.

Тема 2.12
Коммуникативные задания №12.
1) Скажите о том, что Вы узнали много интересного о выдающихся татарских деятелях
2) Уточните у своего знакомого, сколько районов в Татарстане.
3) Позвоните в справочное бюро автовокзала и спросите, когда первый рейс в Набережные Челны.
4) Спросите у своей сестры, пойдёт ли она в этом году на Международный фестиваль классического балета имени Рудольфа Нуриева.
5) Скажите, что Вам нравится природа Татарстана.
6) Посоветуйте иностранным студентам посетить древний Булгар.
7) Предложите другу (подруге) сходить на Международный оперный фестиваль имени Фёдора Шаляпина.
8) Скажите о том, что Вы интересуетесь историей татарских диаспор.
9) Спросите у своего знакомого, в каком вузе он учится.
10) Поблагодарите друзей за то, что они пригласили Вас в гости в Татарстан.

Тестирование

Примерные контрольные задания для проведения итогового тестирования

Тыңлап аңлау

1 нче бүлек.

А-Ж белдерүләрен укыгыз һәм 1-5 нче җөмләләрдән аларга туры килгән мәгълүматны сайлагыз. Биремдә ике артык белдерү булуы турында онытмагыз.

Сайланган вариантны 1-5 нче биремнәр өчен җаваплар бланкындагы тиешле шакмакка языгыз.

Үрнәк.

0 Татар теленнән белемнәрегезне камилләштерә аласыз. **А**

1 Телләр өйрәнү өчен, кулланмалар тәкъдим ителә.	**А** Татар теле курсларына языласыгыз килсә, түбәндәге номер буенча шалтыратыгыз: 233-45-79.
2 Теләсә кайсы яшьтә музыка уен коралында уйнарга өйрәнә аласыз.	**Ә** 22 нче июньдә Казанның Дәрвишләр бистәсендә урнашкан Каенлыкка Сабан туена рәхим итегез! Вакыйга сәгать 10 да башлана. «Компрессорлар заводы» тукталышыннан автобус йөри.
3 Татар милли бәйрәмен карарга килегез.	**Б** Быел, Яңа ел чыршылары сату өчен, 20 нче декабрьдән махсус базар ачыла. Базар сәгать 9.00 дан 22.00 сәгатькә кадәр эшли.
4 Үз өегез белән яшәргә теләсәгез шалтыратыгыз.	**В** Казаннан Воронежга оча торган авиарейс ачыла. Самолет дүшәмбе, чәршәмбе, якшәмбе көннәрендә оча. Очу вакыты – 1 сәгать 40 минут.
5 Студент булырга теләсәгез ашыгыгыз.	**Г** Гитара яратучылар өчен, 3 айлык курслар ачыла. 554-66-89 телефонына шалтыратып язылырга мөмкин.
	Д Татар, рус, инглиз дәреслекләре, тәрҗемәле сүзлекләр сатыла. Телефон: 244-53-58.
	Е Шәһәрдән 25 км ераклыкта шәхси йорт сатыла. Уты, суы, газы һәм янында бакчасы да бар. Телефон: 204-26-08
	Ж 24 нче июньнән югары уку йортларына документлар кабул ителә.

2 нче бүлек.

6-10 нчы җөмләләрне укыгыз һәм А, Ә яки Б җавапларыннан дөрес вариантны сайлагыз. Сайланган вариантны 6-10 нчы биремнәр өчен җаваплар бланкындагы тиешле шакмакка языгыз.

Үрнәк.

0 Мин – Финанс министрлыгы <u>**Ә**</u>

А хезмәттәше **Ә** хезмәткәре **Б** белгечлеге

6 _____________ адресы: Кремль урамы, 34 нче йорт.

А Хезмәт хакымның **Ә** Эш урынымныҢ **Б** Эш вакытының

7 Министрлыкның _______________: дүшәмбе – җомга, 8.00 – 17.00

А эш вакыты **Ә** эш урыны **Б** хезмәт хакы

8 Мин эштә төрле яңалыкларны ____________ җиткерәм.

А белгечлеккә **Ә** җанатарга **Б** хезмәттәшләргә

9 Минем бер айлык _____________ – 20 000 сум.

А җавабым **Ә** хезмәт хакым **Б** бүлегем

10 Безнең бүлек _____________ Казан федераль университетын тәмамлаган.

А җитәкчесе **Ә** белгечлеге **Б** эш урыны

3 нче бҮлек.

3.1 Диалогларны тулыландырыгыз. 11-15 нче репликаларны укыгыз һәм А, Ә яки Б җавабын сайлагыз. Сайланган вариантны 11-15 нче биремнәр өчен җаваплар бланкына языгыз.

Үрнәк.

0 Кызганыч, бездә мондый төс юк. **Б** **А** Бик яхшы.
Ә Белмим.
Б Алайса яшелен бирегез.

11 Сез нинди чит телләр беләсез?	**А** Төрекчә өйрәнәсем килә. **Ә** Туган телем – рус теле. **Б** Инглизчә яхшы сөйләшәм.
12 Сез нинди белгечлек сайларга телисез?	**А** Мин хисапчы булып эшлим. **Ә** Мин икътисадчы яки укытучы булам. **Б** Кирәк, ләкин мин әле уйламадым.
13 Шәһәр Үзәгеннән тимер юл вокзалына ничек барырга була?	**А**Такси белән тизрәк. **Ә** Шәһәрне җәяү карап йөрик. **Б** Безнең шәһәрдә метро бар.
14 Дару үләннәрен кайда җыясыз?	**А** Безнең якта шифалы үсемлекләр урманда үсә. **Ә** Бакчада чүп үләннәрен утыйбыз. **Б** Болында күп төрле үләннәр үсә.
15 Сездә чишмәләр күпме?	**А** Безнең авыл чишмәсе бик матур. **Ә** Чишмә суы чәйгә тәмле. **Б** Безнең як элек-электән чишмәләргә бай булган.

3.2 Диалогларны тулыландырыгыз. 16-20 нче җөмләләрдәге буш урыннарны тутыру өчен, А-Ж репликаларының мәгънәсе буенча туры килгәнен сайлагыз. Бу биремдә ике артык реплика булуы турында онытмагыз. Сайланган вариантны 16-20 нче биремнәр өчен җаваплар бланкына языгыз.

Үрнәк.

Гүзәл. Хәлил, Сез ничек ял итәргә яратасыз?

0 **Хәлил. Г**

Гүзәл. Хәлил, Сез кичә ничек ял иттегез?

16 **Хәлил.** ________

Гүзәл. Анда тагын кемнәр бар иде?

17 **Хәлил.** ________

Гүзәл. Туган көн бәйрәме кайда булды?

18 **Хәлил.** ________

Гүзәл. Табында нәрсәләр бар иде?

19 **Хәлил.**________

Гүзәл.Үзегез кунак чакырырга яратасызмы?

20 **Хәлил.** ________

А Ул «Сөембикә» кафесында узды.

Ә Беләм. Ә син?

Б Без дусларыбызга кунакка бардык. Дустымның туган көне иде.

В Бик күп башка кунаклар, туганнар.

Г Ял көннәрендә дусларым белән очрашам.

Д Безне тәмле татар ашлары белән сыйладылар.

Е Әлбәттә, бездә кунаклар еш була.

Ж Мин кибеткә барырга җыенам.

4 нче бүлек.

Ел фасыллары турында текстны укыгыз. 21-27 нче биремнәрдәге раслауларның дөрес булуын (А), дөрес булмавын (Ә) яки бу турыда текста әйтелмәгәнлеген (Б) хәрефләр белән билгеләгез. Сайланган хәрефне 21-27 нче биремнәр өчен җаваплар бланкына языгыз.

Ел фасыллары

Безнең якта дүрт ел фасылы бар: кыш, яз, җәй, көз. Аларның һәркайсы үзенчә матур.

Кышын урамда һава салкын булса да, бар табигать мамык кебек ап-ак карга күмелә. Бар җирдә чисталык, сафлык. Кышын чанада, чаңгыда, тимераякта шуарга була. Балаларга да кызык: алар кар бабай ясыйлар, хоккей уйныйлар. Кышкы каникулларны да күңелле итеп Үткәрергә мөмкин.

Язын табигать матурлана. Җылы яклардан кошлар кайта. Урманда кардан арчылган урыннарда беренче чәчәкләр күренә. Көннәр җылы, кояшлы, кайвакыт яңгырлар ява, күк күкри.

Җәй – ял вакыты. Укучыларның, студентларның җәйге озын каникуллары башлана. Җәен көннәр эссе була. Шуңа күрә кешеләр күбрәк сулыклар тирәсендә булырга тырышалар: су керәләр, кояшта кызыналар, көймәдә йөриләр.

Көз – иң бай ел фасылы. Җиләк-җимешләр, яшелчәләр, игеннәр өлгерә. Бакчаларда, кырларда уңыш җыялар. Әмма көзен моңсу да. Кошлар җылы якларга китәләр. Көннәр болытлы, яңгырлы, күңелсез була.

Сентябрьдә мәктәпләрдә, училищеларда, техникумнарда, университетларда укулар башлана.

Үрнәк.

0 Һәр ел фасылы үзенчә ямьле. А

А Дөрес **Ә** Дөрес түгел **Б** Текстта әйтелми

21 Кышын бөтен җирдә аклык, пакълек.

А Дөрес **Ә** Дөрес түгел **Б** Текстта әйтелми

22 Кышын балаларга гына бик күңелле түгел.

А Дөрес **Ә** Дөрес түгел **Б** Текстта әйтелми

23 Кыш ахырында урманда беренче чәчәкләр күренә башлый.

А Дөрес **Ә** Дөрес түгел **Б** Текстта әйтелми

24 Яз җиткәч, күчмә кошлар туган якларына кайта.

А Дөрес **Ә** Дөрес түгел **Б** Текстта әйтелми

25 Бездә җәйләр яңгырлы, салкынча була.

А Дөрес **Ә** Дөрес түгел **Б** Текстта әйтелми

26 Җәй үткәч, кыш житә.

А Дөрес **Ә** Дөрес түгел **Б** Текстта әйтелми

27 Көз – уңыш җыя торган вакыт.

А Дөрес **Ә** Дөрес түгел **Б** Текстта әйтелми

5 нче бүлек.

Бәйрәмнәр турындагы текстны укыгыз. 28-35 нче биремнәрдәге буш урыннарга А, Ә яки Б җавапларының туры килгәнен сайлап языгыз. Сайланган вариантны җаваплар бланкында языгыз.

Бәйрәмнәр

Россиядә (0) <u>А</u> кешеләрнең иң яраткан бәйрәме – Яңа ел.

(28) ________алдан ук әзерләнә башлыйлар: дусларга һәм туганнарга бүләкләр сатып алалар, чыршы бизиләр. Яңа ел – гаилә бәйрәме. 31 нче декабрь көнне төнге сәгать (29) ________ бөтен гаилә бәйрәм табынына җыела. Барысы да бер-берсен Яңа ел белән котлыйлар, бәхет телиләр, ә аннары һәркем матур итеп (30) ________ чыршы төбеннән үзенә бүләк таба. **Яңа елны ничек (31) ________ , елың шулай уза, диләр.**

Ел саен 23 нче февраль көнне Россиядә Ватанны саклаучылар көнен бәйрәм итәләр. 23 нче февраль хәрбиләр генә бәйрәме (32) ________ , бу көнне һәр ир-атны бәйрәм белән котлыйлар.

Россиядә һәм Татарстанда 8 нче мартта барлык хатын-кызларны Халыкара хатын-кызлар көне белән котлыйлар, (33) ________ чәчәкләр бүләк итәләр. Бу көнне хатын-кызлар (34) ________ матур сүзләр әйтәләр.

30 нчы августта Татарстанда Республика көнен бәйрәм итәләр. Бу көнне урамнарда төрле концертлар, тамашалар, спорт уеннары Үткәрәләр. Кешеләр көне буе рәхәтләнеп күңел ачалар, җырлыйлар, бииләр. Шәһәр транспорты да бу көнне (35) ________ эшли.

Үрнәк.

0	**А** барлык	**Ә** беркем	**Б** анда
28	**А** Яңа елда	**Ә** Яңа елдан	**Б** Яңа елга
29	**А** уникедә	**Ә** уникегә	**Б** уникене
30	**А** бизәлде	**Ә** бизәлгән	**Б** бизәлсә
31	**А** каршыласаң	**Ә** каршыласак	**Б** каршыласалар
32	**А** булды	**Ә** булса да	**Б** була
33	**А** аларны	**Ә** аларга	**Б** аларның
34	**А** белән	**Ә** буе	**Б** турында
35	**А** озаграк	**Ә** иң озак	**Б** озак түгел

6 нчы бүлек.

«Туганлык мөнәсәбәтләре» темасына караган 36-40 нчы биремнәрдәге сүзләрнең тасвирламасы белән танышыгыз һәм һәр сүзнең кайсы тасвирламага туры килгәнен билгеләгез. Сүзнең беренче хәрефе язылган инде. Сүзләрне баш килештә, тартым кушымчасыз язып бетерегез, һәм җаваплар бланкындагы тиешле шакмакларга күчерегез. Һәр хәрефне аерым шакмакка языгыз.

Үрнәк.

0 Ул – әнинең әнисе.	ӘБИ
36 Ул – әтинең әтисе.	**Б**_ _ _ _
37 Ул– апаның ире.	**Җ** _ _ _ _
38 Ул– баланың баласы.	**О** _ _ _
39 Ул– иремнең әнисе.	**К**_ _ _ _ _ _
40 Ул– кече кыз туган.	**С**_ _ _ _

7 нче бүлек.

Хикәядәге 41-50 нче буш урыннарны тутырыгыз. Һәр буш урынга бер яки ике сүз уйлап языгыз. Сүзләрне җаваплар бланкындагы тиешле шакмакларга языгыз. Һәр хәрефне аерым шакмакка языгыз.

Кием кибетендә

Киләсе атнада (0) БЕЗ дустым Алсу белән кунакка барабыз. Безгә матур **(41)** __________уңайлы кием кирәк. Танышым киемнәр кибетендә сатучы булып эшли. Анда өс **(42)**________ , аяк киемнәре, баш киемнәре саталар.

Дустым Алсу шунда ташлама **(43)** ________ баш киеме сатып алган. Ул өс киемнәре бүлегендә дә зур**(44)**________ булуы турында әйтте. Мин Алсу белән шул кием **(45)** ________киттем. Бу кибеттә без бик күп киемнәр киеп **(46)**________, әмма бер кием дә килешмәде. Миңа зәңгәр төс бик килешә, ә дустым Алсуга – кызыл төс **(47)** ________. Без үзебезгә килешкән киемне бик озак эзләдек. Ниһаять, Алсу үзенә – 37 нче үлчәмле кызыл аяк киеме, ә мин 44 нче **(48)** ________зәңгәр күлмәк алдым. Алсуныңаяк киеме миңа бик ошады. Шундый, әмма зәңгәр төстәге аяк киеме миңа да бик кирәк. Кассага без 2500 сум акча **(49)** ________ . Без сатып алган киемнәр кыйбат түгел, әмма бик матур һәм уңайлы. Әлбәттә, кибеттә кыйбатлы киемнәр дә бар. Мәсәлән, мин **(50)** __________караган тун бик кыйммәтле, затлы иде. Кибет безгә бик ошады.

8 нче бүлек.

Белдерүне укыгыз. 51-55 нче биремнәрдәге буш урыннарга мәгълүматны языгыз. Сүзләрне җаваплар бланкындагы тиешле шакмакларга күчерегез. Һәр хәрефне аерым шакмакка языгыз.

БЕЛДЕРҮ

«Батыр» кибетенә чаңгылар кайтты. Бу атнада барлык спорт киемнәре дә ташлама белән сатыла. Һәр көнне беренче сатып алучыга истәлекле бүләк бирелә. Кибет төшке ялсыз эшли. Дүшәмбе кибет ял итә. Рәхим итегез! Адресыбыз: Чистай урамы, 71 нче йорт.

	Үрнәк. Кибет исеме	БАТЫР
1	Нинди товарлар кайткан?	
2	Ташламалар кайчан?	
3	Бүләк кемгә?	
4	Ял көне	
5	Төшке ял	

9 нчы бүлек.

Сез дустыгыз Арсланнан хат алдыгыз. Хатында ул яңа күршеләре турында яза. Хаттагы сорауларга җавап биреп, 25-35 сүздән торган электрон хатны 2 нче номерлы җаваплар бланкына языгыз.

Яңа күршеләребез миңа бик ошый. Алар – шат күңелле кешеләр. Күршеләребез спорт белән дә шөгыльләнәләр.

Ә сезнең күршедә кемнәр яши? Алар нинди кешеләр?Алар нәрсә белән кызыксыналар?

3. ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ЕАЛИЗАЦИИ ПРОГРАММЫ

3.1. Требования к материально-техническим условиям:

Освоение курсов предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

– Мультимедийная аудитория, вместимостью более 10 человек, программное обеспечение Arduino IDE, контроллер Arduino Uno, набор деталей, набор датчиков, сервопривод.

Учебно-методическое и информационное обеспечение

Основная учебная литература

1. Фәтхуллова К.С., Юсупова Ә.Ш., Денмөхәммәтова Э.Н. Татарча сөйләшик. – Казан: Татар. кит. нәшр., 2012. – 311 б.

2. Шаяхметова Л.Х. Татарский язык: интенсивный курс. – Казань: Отечество, 2011. – 147 с.

Дополнительная литература

1. Сафиуллина Ф.С., Фатхуллова К.С. Татарский язык. Интенсивный курс.— Казань: Хәтер, 2001. — 448 с.

2. Сафиуллина Ф.С., Фәтхуллова К.С. Татар теленә өйрәтү (“Татар теле. Интенсив курс” китабы белән эшләүче укытучылар өчен методик кулланма).— Казан: Хәтер, 2001. — 96 б.

3. Сафиуллина Ф.С. Татарский язык на каждый день. Самоучитель. — Казань: Хәтер, 2001. — 352 с.

4. Сафиуллина Ф.С., Шарафиева Г.Р. Учат таблицы и схемы. — Казань: Магариф, 1998. – 96 с.

5. Сборник правил по татарскому языку для русскоязычных учащихся. /Составитель – Нурмухаметова Р.С. – Казань: Гыйлем, 2011.

6. Харисов Ф.Ф., Харисова Г.Ф., Айдарова С.Х. Татар теле: чит телле аудиториядә. Ике кисәктә. Беренче кисәк. – Казан: Мәгариф, 2009. – 231 б.

7. Харисов Ф.Ф., Харисова Г.Ф., Айдарова С.Х. Татар теле: чит телле аудиториядә. Ике кисәктә. Икенче кисәк. – Казан: Мәгариф, 2009. – 151 б.

Программное обеспечение и Интернет-ресурсы

http://www.belem.ru
http://suzlek.tatarstan.**ru**
http://kitap.net.ru
http://www.tat.com/tat-fr.html
Онлайн курс татарского языка «Татарский язык для всех» **http://tatarile.org**
Онлайн школа EF-АНА ТЕЛЕ: **http:// anatele.ef.com.**
www.matbugat.ru
www.prav.tatar.ru.
www.Kzn.ru.
www.Wikipedia.ru

3.3. Кадровое обеспечение образовательного процесса

Требования к квалификации педагогических кадров:

Педагогический состав, обучающий по дополнительной общеразвивающей программе, состоит из специалистов с высшим образованием, соответствующим направлению дополнительной общеразвивающей программы. К учебному процессу привлекаются, как правило, преподаватели с ученой степенью.

4.РУКОВОДИТЕЛЬ И АВТОР(Ы) ПРОГРАММЫ

Руководитель: Мугтасимова Г.Р., к.филол.наук, доцент кафедры общего языкознания и тюркологии.
Автор: Мугтасимова Г.Р., к.филол.наук, доцент кафедры общего языкознания и тюркологии.